

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Onderzoeksraad Integriteit Overheid
T.a.v. mevr. drs. C.E. Roozmond
Postbus 556
2501 CN Den Haag

Bestuursstaf

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 5 oktober 2016
Betreft Reactie Defensie op adviesrapport vermoede misstanden

Onze referentie

BS2016020915

Bijlagen

2

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden*

Geachte mevrouw Roozmond,

Op 14 juli 2016 heeft uw Onderzoeksraad Integriteit Overheid (hierna de Raad) advies uitgebracht ten aanzien van een melding van een vermoeden van misstanden bij het ministerie van Defensie. Hierbij geef ik u desgevraagd mijn reactie.

Ik ben u zeer erkentelijk voor het onderzoek door de Raad. De Raad heeft een aantal waardevolle constatering gedaan die Defensie kan gebruiken om zich verder te verbeteren. Voorts hecht ik eraan te benadrukken dat ik respect heb voor de betrokkenheid en moed die de melder ertoe hebben gebracht in het belang van de XXX, van het personeel van de XXX en van de door de XXX te beschermen personen, verbetermogelijkheden onder de aandacht te brengen.

Het spreekt voor zich dat Defensie streeft naar zo min mogelijk integriteits-schendingen, en als deze zich toch voordoen, dat deze worden gemeld en zorgvuldig worden opgepakt en afgehandeld. Het advies van de Raad is door Defensie bestudeerd, mede in het licht van de aanbevelingen die door de Commissie Onderzoek en Advies van de XXX (hierna COA) zijn gedaan en die reeds hebben geleid tot een aantal verbetermaatregelen. Hierna ga ik in op een aantal onderdelen van het advies van de Raad.

Wijze van uitvoering van het interne onderzoek

De Raad concludeert dat de COA een omvangrijk onderzoek heeft uitgevoerd en dat in het rapport een aantal scherpe analyses en stevige conclusies staan. Desondanks had het onderzoek op twee onderdelen beter gekund.

Ik volg de Raad in het oordeel over de selectie van de getuigen. Daarbij ben ik van oordeel dat het ontbreken van een verantwoording in het onderzoeksrapport ten aanzien van de selectie van getuigen ruimte laat voor onduidelijkheid over de juistheid van de inschatting die heeft geleid tot die selectie.

Voorts onderschrijf ik de conclusie van de Raad, dat de COA de melder meer tijd had kunnen gunnen voor een reactie op het rapport. Interne onderzoeken hebben doorgaans grote impact op en gevolgen voor een melder, getuigen en andere betrokkenen. De eisen van zorgvuldigheid wegen dan ook zwaar. Om in de toekomst meer recht te doen aan de beginselen van zorgvuldigheid en hoor en wederhoor worden het protocol interne onderzoeken en procedures waar nodig verder aangepast.

Geconstateerde misstanden

De Raad heeft geconcludeerd dat er in twee gevallen sprake is geweest van misstanden wegens gevaar voor de veiligheid. De Raad heeft, anders dan de COA, geconcludeerd dat het ontbreken van certificering van een of meer personeelsleden van de XXX voor het gebruik van wapens en de schending van de gedragscode met betrekking tot het alcoholgebruik, een gevaar opleveren voor de veiligheid en daarmee moeten worden gekwalificeerd als misstand. Dat er in twee gevallen sprake is geweest van een misstand neem ik hoog op, omdat veiligheid van het personeel en veiligheid van de door de XXX te beschermen personen hoog staan.

De Raad concludeert als eerste misstand dat de certificering van medewerkers van de XXX voor inzet van bepaalde wapens niet op orde is geweest. Ik onderschrijf de conclusie van de Raad dat medewerkers er op moeten kunnen vertrouwen dat zij door de werkgever worden gefaciliteerd om voldoende geoefend en getraind hun werkzaamheden met de hen ter beschikking staande wapens te kunnen uitvoeren. Juist de uitvoering van de taken van de XXX, die onder moeilijke omstandigheden plaatsvindt, verstrekende gevolgen kan hebben en waarover altijd verantwoording moet kunnen worden afgelegd, vereist dat er geen onduidelijkheid mag bestaan over de certificering van het personeel. Met certificering wordt aangetoond dat personeel voldoende is opgeleid en getraind in het gebruik van een bepaald wapen. Ik hecht derhalve zeer aan het op orde zijn van de certificering van medewerkers van de XXX voor het gebruik van gewelddsmiddelen. Hierbij zij opgemerkt dat, gelet op de aard van het werk van de XXX in risicogebieden, niet kan worden uitgesloten dat in uitzonderlijke gevallen een medewerker niet gecertificeerd is voor het gebruik van een bepaald wapen waarover op dat moment kan worden beschikt. Dit betekent overigens niet altijd dat die medewerker niet getraind en geoefend is in het gebruik van wapens in het algemeen, of van dat specifieke wapen. Met de Raad ben ik van oordeel dat iedere twijfel over de deskundigheid en getraindheid van XXX-medewerkers moet worden voorkomen en dat prioriteit moet worden gegeven aan certificering van 100 procent van het XXX-personeel.

De Raad is voorts van oordeel dat de gedragscode met betrekking tot alcoholgebruik (de zogenaamde *two can rule*) niet juist werd toegepast en onvoldoende werd gehandhaafd. Daarover kan ik kort zijn. Het gebruik van alcohol is onwenselijk gedurende opdrachten van de XXX. Gelet op de gevaarlijke situaties waarin deze beveiligingsopdrachten worden uitgevoerd, alsmede het feit dat de aard van het werk ertoe kan leiden dat ook de medewerkers van de XXX onverwacht in gevaarlijke situaties terecht kunnen komen, is continue alertheid geboden. Inmiddels is bij de XXX de "*no can rule*", dus een totaalverbod op het gebruik van alcohol, afgekondigd voor opdrachten van de XXX. De commandant van de XXX ziet er nauwgezet op toe dat deze regel wordt gehandhaafd.

Andere verbetermogelijkheden

Uit het advies van de Raad komt voorts naar voren dat melder feiten en omstandigheden heeft gemeld die weliswaar geen misstanden zijn, maar dat de meldingen daarover al wel hebben geleid tot het verbeteren van de veiligheid van de medewerkers van de XXX en van de XXX-organisatie. Als gevolg van de explosieve groei die de XXX sinds 2009 heeft doorgemaakt door een nieuwe taak, te weten de beveiliging van een aantal ambassades in het buitenland, waaronder in risicovolle gebieden, is een aantal randvoorwaarden voor het op een goede manier uitoefenen van taken door de XXX achtergebleven. De melder heeft dit terecht gesignaleerd.

Zoals reeds eerder gesteld, is de XXX een organisatie die haar taken uitvoert onder moeilijke en risicovolle omstandigheden. Teneinde zeker te stellen dat een dergelijke organisatie goed functioneert, is het noodzakelijk dat procedures en protocollen op orde zijn. Heldere en eenduidige procedures, neergelegd in brondocumenten, handboeken, protocollen en instructies dragen immers bij aan de veiligheid van het personeel. Dit geldt evenzeer voor de medische voorzieningen. De kwaliteit van de medische ondersteuning en zorg voor de XXX-medewerkers dient vanzelfsprekend op orde te zijn. En hoewel dringende operationele situaties ertoe kunnen leiden dat nieuwe, onbekende wapens moeten worden gebruikt die mogelijk niet zijn getest, is het uiteraard noodzakelijk dat de volgende lichten van de XXX die deze wapens gaan gebruiken, daarop wel voldoende worden opgeleid en getraind. Voorts dienen communicatie over de escalatieprocedure en de toepassing hiervan eveneens helder te zijn, zodat de medewerkers er op kunnen vertrouwen dat de juiste afwegingen worden gemaakt om taken veilig uit te voeren.

De COA heeft het vorenstaande ook onderkend. De commandant XXX heeft vrijwel direct na oplevering van het rapport door de COA opdracht gegeven om de geconstateerde verbetermogelijkheden met prioriteit te realiseren. Zo zijn bijvoorbeeld twee AMV-verpleegkundigen toegevoegd aan de organisatie, wordt er aan handboeken en protocollen gewerkt en wordt bezien hoe de escalatieprocedure beter kan worden geborgd. Het streven is alle verbeteringen voor 1 januari 2017 te hebben geïmplementeerd.

Integriteit

De XXX is door de aard van haar taken per definitie kwetsbaar voor integriteitschendingen. De Raad stelt dan ook terecht dat het voor een goed functionerende organisatie van groot belang is dat er sprake is van een open en veilige omgeving waarin vragen mogen worden gesteld, kritiek kan worden geuit en de dialoog over integriteit wordt gestimuleerd. Het meldsysteem bij Defensie functioneert, maar de kennis over de behandeling van een melding en over de bescherming van de melder is niet bij iedere leidinggevende of P&O-adviseur aanwezig gebleken. Naar aanleiding van het rapport van de Commissie-Van der Steenhoven is reeds een aantal acties in gang gezet om het integriteitstelsel bij Defensie verder te verbeteren. De commandant van de XXX heeft voorts te kennen gegeven te zullen werken aan transparantie en veiligheid binnen de cultuur van de XXX en dit met persoonlijke aandacht te zullen volgen.

Gevolgen voor de melder

Ik betreur het ten eerste dat de melder nadelige (rechtspositionele) gevolgen heeft ondervonden van het doen van een melding van vermoede misstanden. Dit moet, zoals de Raad ook terecht adviseert, worden rechtgezet door het bevoegd gezag. In navolging van de stelling van de Commissie Van der Steenhoven dat integriteit zaken '*chefsache*' zijn, vinden op hoog ambtelijk niveau gesprekken plaats met de melder. Defensie heeft de intentie met deze gesprekken afspraken te maken met melder over herstel van loopbaanperspectief, eerherstel en compensatie voor de door melder geleden schade zodat recht wordt gedaan aan de melder.

Publicatie

Met het oog op publicatie van het advies van uw Raad en de reactie van Defensie, hecht ik er aan dat het advies niet alleen wordt geanonimiseerd, maar dat ook het soort wapens, de locaties, plaatsnamen en (beveiligings)procedures onleesbaar worden gemaakt zoals in de gevoegde bijlage. Dit heeft uiteraard alles te maken met de veiligheid van het personeel van de XXX, de door ons te beschermen personen en de staatsveiligheid.

DE SECRETARIS-GENERAAL

Drs. W.J.P. Geerts